

Rapport

Förskollärarytbildningen
Marie-Helene Zimmerman Nilsson
Utbildningsledare

Projekt utvecklingssamtal – LUTs styrelsemöte 121207 Studentsamtal med förskollärestuderanter - höstterminen 2012

Inledning

På den nya förskollärarytbildningen är kurserna i utbildningen under ständig förändring utifrån de studentgrupper som läser dem. Studenters inflytande och medverkan i utbildningen blir innovationsdrivande genom att de får vara med och planera kurserna tillsammans med lärarna. Utgångspunkten är att man lär sig vara förskollärare genom innovation och kreativitet och tillsammans med studenterna strävar vi efter att skapa kunskap. Här påbörjas arbetet med att konkretisera kursmålen i kursplanen, något som följs upp genom att studenterna kommer att ha workshop kring lärandemålen i början av varje kurs.

Bakgrunden till projektet med studentsamtal är att förskollärarytbildningsgruppen har, i linje med att skapa en kreativ och innovativ förskollärarytbildning, tillsammans med sektionschefen för lärarutbildningen diskuterat vikten av att kontinuerligt arbeta med systematiskt kvalitetsarbete, där studenterna är viktiga aktörer för att kommunicera hur utbildningen fungerar. Studentsamtalen genomförs på försök som en del i detta kvalitetsarbete och har dessutom som syfte att "se" alla studenter och minska eventuella avhopp pga otrivsel. Genom samtalen får studenterna möjlighet att berätta hur de trivs och hur de upplever utbildningen, vilket ger viktiga kunskaper om deras välbefinnande och incitament för lärargruppen i arbetet med att ständigt förbättra densamma.

Genomförande

Projektet med studentsamtal genomfördes under innevarande termin, höstterminen 2012 med den studentgrupp bestående av drygt 40 studenter som påbörjade sina studier höstterminen 2011, dvs den första studentgruppen i den nya förskollärarytbildningen. Innan samtalet bokade studenterna in sig på ett "samtalsschema" och tog del av intervjufrågorna. Samtalen som var individuella genomfördes på högskolan i ett grupprum och varje student fick 30 min till sitt förfogande.

Studenterna pratade fritt utifrån frågorna och intervjuaren antecknade vad som sades i form av en "tankekarta" (Scherp, 2007), som till formen resulterar i en "mindmap". Det innebär att om studenten började prata om exempelvis lärarna, så skrev intervjuaren "lärare" som överskrift inom en cirkel, för att sedan fylla på med det som studenten tog upp. De teman genom vilka resultatet presenteras inte därmed inte bestämda på förhand utan är ett resultat av vad studenterna valde att ta upp utifrån intervjufrågorna. Intervjuaren höll en låg profil under samtalen och lät studenten föra samtalet framåt. När studenterna valde att återkomma till en aspekt de tidigare hade tagit upp tex "lärarna" antecknades det som sades vid denna aspekt på tankekartan. På detta sätt skedde en första sortering av studenternas åsikter redan under pågående samtal.

Avslutningsvis läste intervjuaren igenom mindmappen tillsammans med studenten, varvid denne hade möjlighet att lägga, ta bort eller förändra det som skrivits ned.

Dokumentationen under studentsamtalen, tankekartor bestående av drygt 40 A4-sidor analyserades genom att de först lästes igenom flera gånger, varvid återkommande aspekter antecknades på ett separat blad. Därefter skedde en genomlysning av dessa aspekter genom att de fördes samman till ett antal övergripande teman. Nästa steg innebar att studenternas åsikter kring dessa teman kategoriserades utifrån negativa respektive positiva aspekter. Sammantaget innebär detta att resultatet är analyserat utifrån det som eleverna valde att ta upp. Slutligen färdigställdes resultatet i form av en tematiserad tankekarta, som vid omvandling till ett datordokument delades upp i ett antal slides i form av mindmaps (se bilaga 1).

Resultat

Resultatet består av sju övergripande teman: lärare, undervisning, basgrupp, klassen, utbildningen/kurser, VFU samt högskolan/allmänt, som berör studenternas trivsel och välbefinnande på utbildningen. Dessutom genomfördes en självvärdering utifrån aspekter som studenterna anser sig vara bra på som studenter och aspekter som de skulle vilja förbättra.

Lärarna på förskollärarytbildningen lyfts upp som mycket viktiga för studenterna. De beskrivs som engagerade pedagoger som vill att studenterna ska lära sig och förstå. Vidare betonas lärarnas goda humör, deras goda förmåga till att göra studenterna delaktiga samt att de är lätta att få tag i. Den sista aspekten delas dock inte av alla studenter eftersom det också framkommer åsikter om otillräcklig lärartillgänglighet.

Positiva aspekter av *undervisningen* på förskollärarytbildningen består av givande föreläsningar, varierande examinationsformer samt praktiska workshops. Dessutom relaterar studenterna undervisningen till basgruppsarbeten, som fungerar bättre i vissa kurser och sämre i andra. Det framkommer också att studenterna önskar mer respons på sina basgruppstexter. Dessutom framkommer problematiska aspekter av lek- och lärkursen.

Basgrupperna, som även nämndes under temat undervisning ovan, är de grupper i vilka studenterna får uppgifter att arbeta med under kursernas gång. Dessa beskrivs som värdefulla för studenterna då de i gruppen känner trygghet och gemenskap som tar sig uttryck i samlärande. Studenterna har olika uppfattningar om huruvida de helst vill välja grupper själva eller bli indelade i grupper på förhand.

Studenterna är mycket nöjda med sin studentgrupp, med *klassen* som beskrivs som en underbar grupp där alla kan prata med alla, där det råder en god stämning och där man känner sig trygg med varandra. En problematisk aspekt är storleken på gruppen, där åsikter framförs om att en grupp på ca 20 studenter skulle vara bättre än den nuvarande gruppen med drygt 40 studenter.

Ur ett vidare perspektiv väljer studenterna också att lyfta fram *utbildningen* och de *kurser* som ges i denna. Under utbildningen har studenterna lärt sig ett nytt sätt att skriva och de uppskattar de läsdagar som läggs in i kursernas scheman, där de får tid att förkovra sig i kurslitteraturen. Vidare får kursupplägg och scheman gott betyg. Kurserna beskrivs som intressanta, roliga och meningsfulla och utbildningen har överträffat studenternas redan i förväg höga förväntningar. Studenter med erfarenhet av förskollärarytbildningen på annat lärosäte framför att såg lärarutbildningen vid högskolan i Halmstad som den mest positiva. Vad gäller problematiska aspekter med utbildning/kurser, så lyfts det fram att det kan vara negativt att vara den första gruppen i den nya förskollärarytbildningen. Det framkom också att informationen i kurserna kunde var otydlig och att all litteratur inte används tillräckligt.

Den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU, får beröm för ett tydligt fokus på mötet mellan teori och praktik. Vidare är studenterna nöjda med den tidiga placeringen av VFU under utbildningen, redan under första kursen, och med att det fungerar bra med barnen på förskolan. Angående förslag till förändringar framförs önskemål om att den första VFU:n under utbildningen skulle vara längre. Vissa handledare beskrivs som oengagerade, vilket gör studenterna besvikna.

Utöver dessa sex teman tillkommer ett sjunde, där *Högskolan* och staden Halmstad berördes. Miljön på lärarutbildningen ses som positiv, med öppna lokaler och grönområden i anslutning till undervisningslokalerna. Staden Halmstad beskrivs som vänlig och trevlig att bo i, även för dem som för första gången flyttat hemifrån.

I den *självskattning* som avslutar intervjuerna får studenterna reflektera över vad de var bra på som studenter och vad de behöver öva mer på. Förskollärostudenterna anser sig ha en hög social kompetens, vilket visar sig i att de anser sig *vara bra på* att samarbeta i grupp. De tycker också att de är bra på att formulera sig muntligt och på att ta initiativ. Vidare framkommer aspekter som vissa studenter anser sig vara bra på, men som andra behöver *öva mer på*. Hit hör skrivande, där akademiskt skrivande framförs som ett förbättringsområde, självdisciplin och planering och studieteknik. Att tala inför grupp är en aspekt som i stort sett hela gruppen framför som något de kan bli bättre på. De uttrycker att de känner ett obehag över för att prata inför andra. Detta gäller i högre grad i storgruppen på drygt 40 studenter, och i mindre grad i basgruppen. Som en problematisk aspekt nämnde slutligen studenterna stressnivån.

Slutsatser och kommande förändringsarbete

Av resultatet kan man dra slutsatsen att studenterna överlag är mycket nöjda med sin utbildning. Övrigt är att studenterna känner sig trygga i sin klass och med varandra men trots detta ändå menar att de behöver bli bättre på att prata inför klassen, att de tycker det är jobbigt att göra sin stämma hörd under föreläsningar för att ställa frågor och att de hellre sitter tysta även om de undrar över något. Detta är ett tydligt förbättringsområde som vi i lärargruppen behöver arbeta vidare med tillsammans med studenterna. Lärarnas roll i utbildningen kan inte nog understrykas. Av allt det som studenterna valde att ta upp under samtalen upp uppehöll de sig längst vid just lärarnas betydelse. Lärarna gör ett mycket bra jobb på utbildningen enligt studenterna. De aspekter studenterna lyfter fram kan relateras till undersökningar om "effektiva lärare", som utmärks av att de visar studenterna respekt, är kunniga, engagerade, kommunikativa, professionella och humoristiska (Delaney, Johnson, Johnson, Treslan, 2010). Det innebär också att den nya förskollärostudentutbildningen präglas av en bra undervisningsmiljö, eftersom en sådan utmärks av att relationen mellan lärare och student kännetecknas av förtroende, något som nyligen poängterats i Sveriges universitetslärarförbunds medlemstidning (nr 14/2012). I linje med de i artikeln listade kriterierna för goda undervisningsmiljöer kommer vi att arbeta vidare med att vara framtidsorienterade och ha höga ambitioner med undervisningen och sträva efter att undervisningen även fortsättningsvis präglas av god förankring i såväl profession som vetenskap.

Vidare överensstämmer arbetet i lärargruppen för förskollärostudentutbildningen med kriteriet att regelbundna möten genomförs och att det förs en aktiv, öppen och problematiserande dialog om undervisningen i utbildningen. Vad gäller lärarnas tillgänglighet kommer vi att arbeta vidare med principer och riktlinjer kring detta som upprättas mellan lärare och studenter, så att alla parter har diskuterat igenom hur vi på bästa sätt kan öka tillgängligheten och kommunicera principer kring detta. De varierande examinationsformerna i utbildningen som vi jobbat medvetet med i lärargruppen har givit positiv utdelning, liksom vårt arbete med varierade föreläsningar och praktiska workshops där teori och praktik möts. Vi kommer att se över organisationen av basgruppsarbete och respons på

desamma. Vidare kommer vi att se över vissa kurser utifrån de problematiska aspekter som studenterna har lyft upp. Vad gäller klassens storlek skulle det kunna finnas möjlighet att minska storleken, från 40 till 20, men det som talar emot detta är det stora söktryck som råder till förskollärarytbildningen med hög andel förstahandssökande. Det finns dock anledning att föra en fortsatt diskussion kring detta. Att vara den första gruppen i en ny utbildning innebär enligt studenterna att ibland känna sig som försökskaniner. Vi kommer att sträva efter att ytterligare betona studenternas medbestämmande så att de i högre grad upplever sig som medskapare av utbildningen. "Äldre" studenter kommer att få vara seminarieledare i kurserna för de "yngre" studenterna som inte kommit lika långt i utbildningen, för att skapa ett innovativt, kreativt forum där samlärande studenter emellan står i fokus. VFU-perioderna i utbildningen ligger utlagda så att de ska vara jämnt fördelade under åren. Det framkom önskemål om att den första VFU-perioden skulle vara längre, vilket i så fall innebär att någon av de andra VFU-perioderna behöver förkortas i motsvarande utsträckning. Vi kommer att diskutera frågan vidare inom lärargruppen utifrån för- och nackdelar med olika lösningar. Avslutningsvis kan det konstateras att den fina arbetsmiljö som lärarutbildningen i Halmstad erbjuder liksom staden Halmstad uppskattas av studenterna, vilket bådär gott för kommande studentkullar.

Marie-Helene Zimmerman Nilsson
Utbildningsledare

Referenser

Delaney, J., Johnson, A., Johnson, T., Treslan, D., (2010) *Students' Perception of Effective Teaching in Higher Education*. 26th Annual Conference on Distance Teaching and Learning.

<http://www.uwex.edu/disted/conference>

Scherp, G-B & Scherp H-Å (2007) *Lärande och skolutveckling – Ledarskap för demokrati och meningsskapande*. Karlstad: Karlstads universitet

Sveriges universitetslärarförbunds medlemstidning, nr 14/2012